

Rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. ÚS 3226/16:

MUDr. Pavel Vašek, DiS.

Ústavní soud ve výše uvedeném rozhodnutí judikoval přiznání plných rodičovských práv, včetně práva být uveden v matrice jako rodič, oběma členům homosexuálního páru a to na základě ochrany tzv. nejlepšího zájmu dítěte. Nejlepším zájmem dítěte bylo v tomto případě právo na rodinný život, který dle názoru Ústavního soudu vznikl rozhodnutím Vrchního soudu státu Kalifornie (sp. zn. BF 047383), v kterém tento soud uznal za platnou smlouvu o náhradním rodičovství uzavřenou tamtéž. (1,2)

Judikát z pohledu legislativy ČR:

Náhradní mateřství není legislativou ČR explicitně upraveno.

Dle Občanského zákoníku §775 je matkou žena, která dítě porodila.

Náhradní mateřství je v Občanském zákoníku zmíněno pouze v §804 v němž se stanoví, že v případě osvojení není u náhradního mateřství příbuzenský vztah v přímé linii překážkou osvojení. §804 Občanského zákoníku tedy nemá k problematice nabytí plných rodičovských práv homosexuálními páry relevanci.

Náhradní mateřství za úplatu je legislativou ČR považované za trestné dle § 179 Trestního zákoníku! (3, 4)

Náhradní mateřství z pohledu legislativy státu Kalifornie:

Stát Kalifornie patří v rámci USA k liberálním státům s čímž souvisí i postoj tohoto státu k problematice náhradního mateřství.

Náhradní mateřství je z pohledu legislativy a soudů státu Kalifornie považováno za obchodní smlouvu (5).

Ze skutečnosti, že se jedná o obchodní smlouvu vyplývají práva a povinnosti smluvních stran. Smluvními stranami jsou náhradní matka a strana platící (dále jako "kontraktor"). Nenarozené dítě není smluvní stranou, nemá žádná práva ani zájmy a z pohledu legislativy státu Kalifornie se jedná o pouhé materiální plnění smlouvy s nímž lze dle toho také nakládat.

Z výše uvedeného pohledu na náhradní mateřství, jakožto na obchodní smlouvu je zcela logické, že v případě uzavření smlouvy o náhradním mateřství lze těhotné matce odejmout rodičovská práva k dítěti před narozením dítěte a tato práva přiřknout kontraktorovi. Náhradní matka pak není zapsána do rodného listu a nemá žádná práva k dítěti. O dalším osudu dítěte (osvojení, poskytnutí dítěte k další adopci a případně rozhodnutí komu bude dítě nabídnuto k adopci atd.) rozhoduje pouze kontraktor. Stejně tak se kontraktor na základě uzavřené obchodní smlouvy může, pod hrozbou sankce pro náhradní matku, domáhat ukončení těhotenství a provedení potratu dítěte (5).

Nepřítomnost matky jako doklad akceptování obchodní smlouvy Ústavním soudem ČR

Ústavní soud ČR ve svém zdůvodnění uvádí nejen skutečnost, že uznává rozhodnutí Vrchního soudu státu Kalifornie (sp. zn. BF 047383), ale dokonce udává, že matka nebyla nikdy přítomna.

Z tohoto zdůraznění nepřítomnosti matky lze naprosto bezpečně dovodit, že Ústavní soud ČR si byl vědom, že akceptováním rozhodnutí Vrchního soudu státu Kalifornie akceptuje obchodní smlouvu, v které je dítě pouhým materiálním plněním uzavřené smlouvy namající z pohledu legislativy státu Kalifornie žádná práva ani zájmy.

Nejlepší zájem dítěte vzniklý na základě obchodní smlouvy jejímž předmětem je dítě

Argumentace Ústavního soudu ČR o rozhodnutí založeném na hájení nejlepšího zájmu dítěte je zarážející, neboť tím, že Ústavní soud akceptoval obchodní smlouvu, jejímž materiálním plněním bylo dítě, uznal tento soud, že nenarozené dítě nemá žádná práva a žádné zájmy.

Je tedy naprosto absurdní, že dle Ústavního soudu ČR vznikl nejlepší zájem dítěte pouze díky tomu, že nenarozenému dítěti byla odebrána veškerá práva a zájmy a jako nenarozené bylo z právního pohledu ve stejném postavení jako jakákoli jiná věc.

Jinými slovy: k tomu, aby dítěti vznikly práva a zájmy - hájené Ústavním soudem ČR - bylo nejdříve nutno tomuto dítěti veškerá práva a zájmy odejmout a nenarozené dítě postavit na roveň neživé věci, např. auta, kola či propisky.

Obchodní smlouva o náhradním mateřství (koupě dítěte odnošením) není obchodem s lidmi

Ústavní soud ČR ve svém stanovisku naprosto opomněl zdůvodnit, proč se v tomto případě, kdy rodičovství vzniklo na základě obchodní smlouvy nejedná o obchodování s lidmi.

Již z pojmu obchodování s lidmi je zjevné, že se v těchto případech jedná o uzavření obchodní smlouvy jejímž plněním jsou lidé.

Pokud Ústavní soud ČR uznal obchodní smlouvu o náhradním mateřství dle práva státu Kalifornie, pak buďto souhlasí s možností uzavírání obchodních smluv, jejichž plněním jsou lidé, nebo nenarozené dítě nepovažuje za osobu mající práva a zájmy.

V prvním případě je možné s lidmi - minimálně před narozením - obchodovat.

V druhém případě, kdy nenarozené dítě nemá práva a zájmy, je toto nenarozené dítě z pohledu práva objektem a ne subjektem práva. Dochází zde tedy k instrumentalizaci nenarozeného dítěte, což je zásadní, neboť je to právě instrumentalizace, která je základním znakem násilí (6).

Právo žijícího dítěte znát identitu biologického rodiče neexistuje a není se jím třeba zabírat

Ústavní soud ve svém zdůvodnění dále zmiňuje, že biologického rodiče - otce nelze stanovit s ohledem na právo na informační sebeurčení obou homosexuálů, kteří odmítají podstoupit testy rodičovství - a otce dítěte tedy nelze určit.

Na druhé straně právo dítěte na to znát identitu biologických rodičů Ústavní soud vůbec nezmiňuje. Ústavní soud tedy naprosto ignoruje možnost, že by dítě mohlo mít právo a zájem znát identitu biologických rodičů např. ze zdravotních důvodů.

Tím, že Ústavní soud v tomto bodě zcela opomíjí být jen zmínit možnost existence práva a zájmu tentokrát již žijícího dítěte staví toto dítě opětovně do pozice objektu a ne subjektu práva a to se všemi důsledky, které sebou instrumentalizace přináší.

Nadřazenost práva jiných zemí nad právním řádem ČR

Z výše uvedeného judikátu a argumentace Ústavního soudu ČR také plyne skutečnost, že pro vznik plných rodičovských práv je naprosto lhostejné, zda-li posuzovaný stav vznikl v souladu či rozporu s právním řádem ČR a to za předpokladu, že daný stav vznikl v souladu s právní úpravou platnou v dané zemi.

Ústavní soud ČR tedy de facto přiznává podřízenost právního řádu ČR vůči právním řádům jiných zemí, neboť domoci se plných rodičovských práv je v ČR možné bez ohledu na naši legislativu (viz. výše v úvodu).

Moc soudní přímo přebírá pravomoci moci zákonodárné

Nezbytným závěrem výše uvedeného je skutečnost, že stanovisko prezidenta ČR a zákonodárského sboru nemá a ani nemůže mít vliv na nabytí či pozbytí zákoných práv a to přinejmenším v oblasti rodinného práva, neboť Ústavní soud může a prakticky i rozhoduje v rozporu s právní úpravou platnou v ČR.

Stanovisko prezidenta republiky a potažmo i zákonodárského sboru a platně přijatou legislativní úpravu ČR je de facto možné považovat maximálně za symbolismus vyjádřený prostřednictvím

zákonodárné mocí, která však nemá žádný reálný dopad a to přinejmenším v oblasti rodinného práva, neboť soudní rozhodnutí může být platné, byť je v příkrém rozporu s legislativním rámcem přijatým klasickým - ústavou a zákony předpokládaným způsobem.

Moc soudní si tedy tímto svým rozhodnutím přímo osvojila působnost, která dříve spadala do působnosti moci zákonodárné.

Zneplatnění principu předvídatelnosti práva

Současně postojem Ústavního soudu (rozhodování v přímém rozporu s platnou legislativou ČR) padá zásada předvídatelnosti práva, neboť nikomu nemůže být zjevné, zda Ústavní soud bude ve svém rozhodování postupovat dle legislativního rámce ČR či legislativního rámce platného v jiné zemi, nebo dle jiných ad hoc stanovených principů.

Závěrečné poznámky, které by zřejmě byly nad rámec schopností posouzení Ústavním soudem

Jak bylo poukázáno Ústavní soud ve svém rozhodnutí nebyl schopen ani základní konzistence ve vlastní argumentaci, nelze tedy reálně předpokládat, že by se byl schopen ve svém rozhodování vypořádat s problematikou materno-fetálního a fetu-maternálního mikrochimerismu (7), vlivu chování těhotné ženy na vývoj dítěte, epigenetickými vlivy atd.

literatura:

1) <https://www.theatlantic.com/health/archive/2016/02/surrogacy-contract-melissa-cook/463323/>

2) <https://www.ceska-justice.cz/2017/07/ustavni-soud-dal-rodicovska-prava-gayum-nejlepsi-zajem-ditete-ma-prednost-pred-abstraktnimi-principy/>

3) http://ceskapozice.lidovky.cz/ceske-pravo-nahradni-materstvi-umoznuje-ma-ale-radu-rizik-p3g-/tema.aspx?c=A180529_140025_pozice-tema_lube

4) https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/rodicovstvi/ZemandlovaAnna.pdf

5) <https://thefederalist.com/2017/10/03/supreme-court-refuses-hear-surrogacy-case-mother-pressured-abortion-extra-triplet/>

6) Alina Wróbel, *Výchova a manipulace*; 2008, Grada

7) namátkou: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3084951/>